

Eksperimentalne metode – merjenje sil

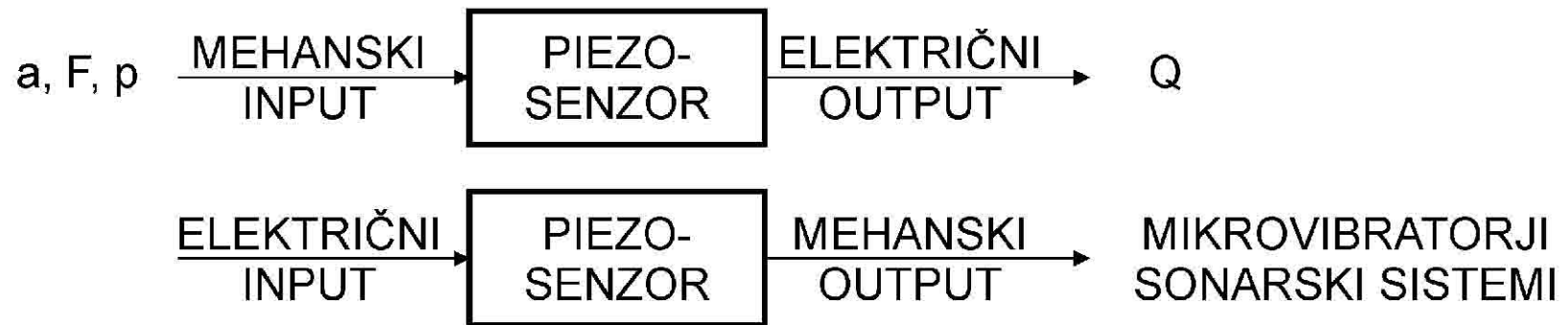
Asistent: Ivan Vengust
Soba: DV-6
Tel: 477 1744 int 744
E-mail: ivan.vengust@fs.uni-lj.si

EM vaja 5:

Piezelektrični senzorji

- Pri spremembi mehanskega napetostnega stanja v določenih materialih se spremenijo njihove električne lastnosti. Generira se količina elektrenine in obratno, pri priklopu električne napetosti se material deformira.

Piezo senzorji

MATERIALI

Naravni:

Kremenčev kristal $E = 8.6 \cdot 10^{10} \text{ N/m}^2$

Rochellova sol

Sintetični:

Litijev sulfat

Amonijev dihidrogen fosfat

Polarizirana feroelektrična keramika

Barijev titanat

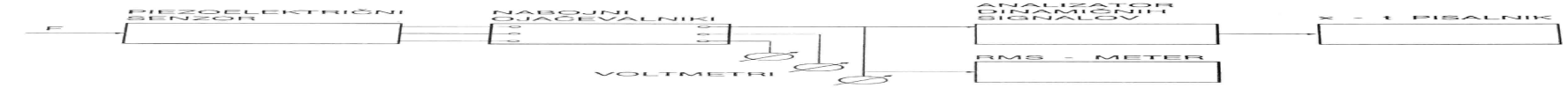

Piezoelektrični senzorji - lastnosti

- Kristal generira električni naboj proporcionalen s silo, ki deluje nanj
- Kristal združuje lastnosti vzmeti in električnega pretvornika
- Merjena sila generira signal neposredno
- Izhodni signal piezo kristala je linearen in brez histereze
- Piezo senzorji so kompaktni, robustni in visoko občutljivi
- Piezo senzorji so zelo togi, zato so deformacije v rangu mikrometrov
- Ponujajo široko merilno območje
- Piezo kristali imajo visoke lastne frekvence so zato primerni za meritve procesov pri visokih frekvencah
- Generirajo električni naboj, ki ga je težje procesirati

Piezoelektrični merilni sistem

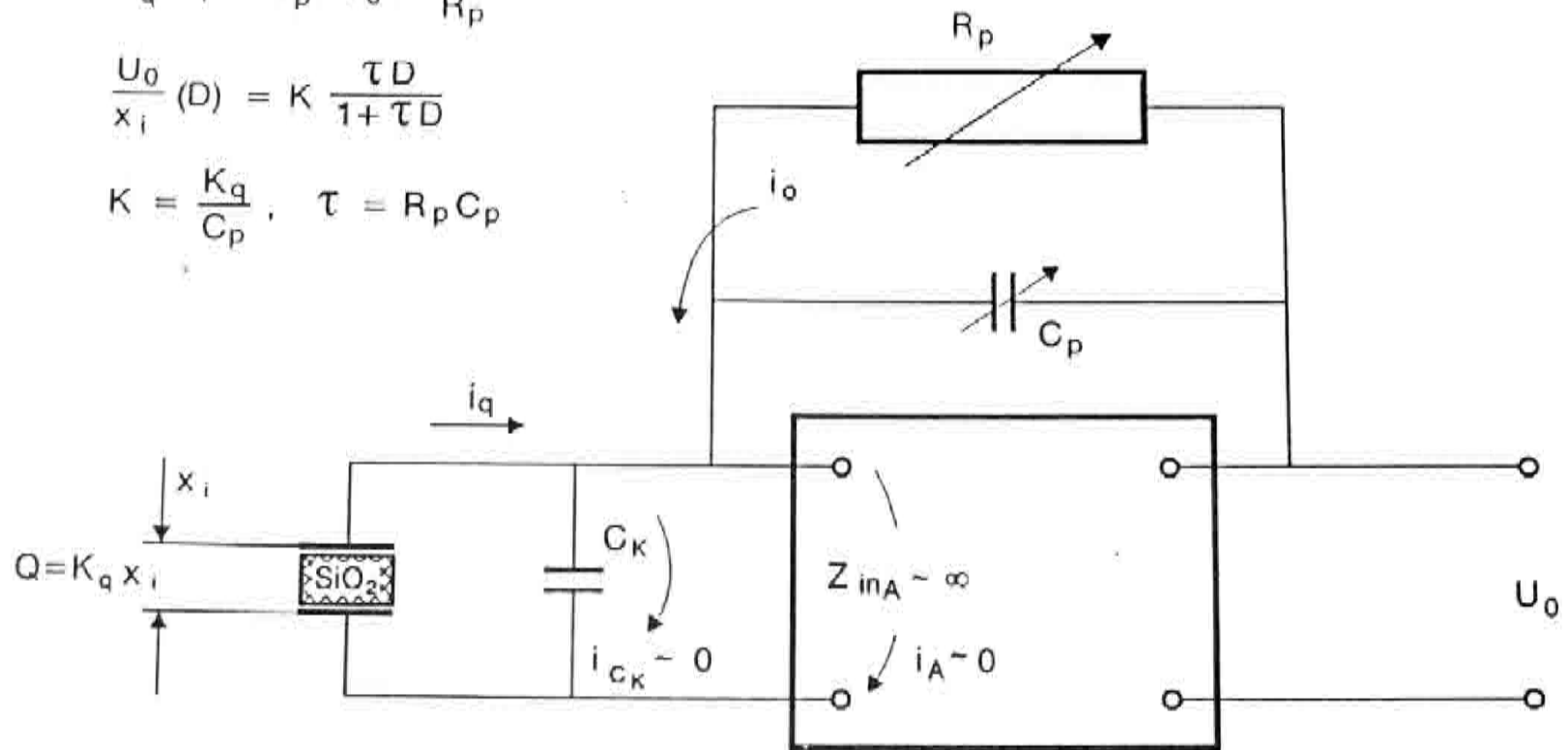
Piezelektrični merilni sistem

$$i_q = i_o$$

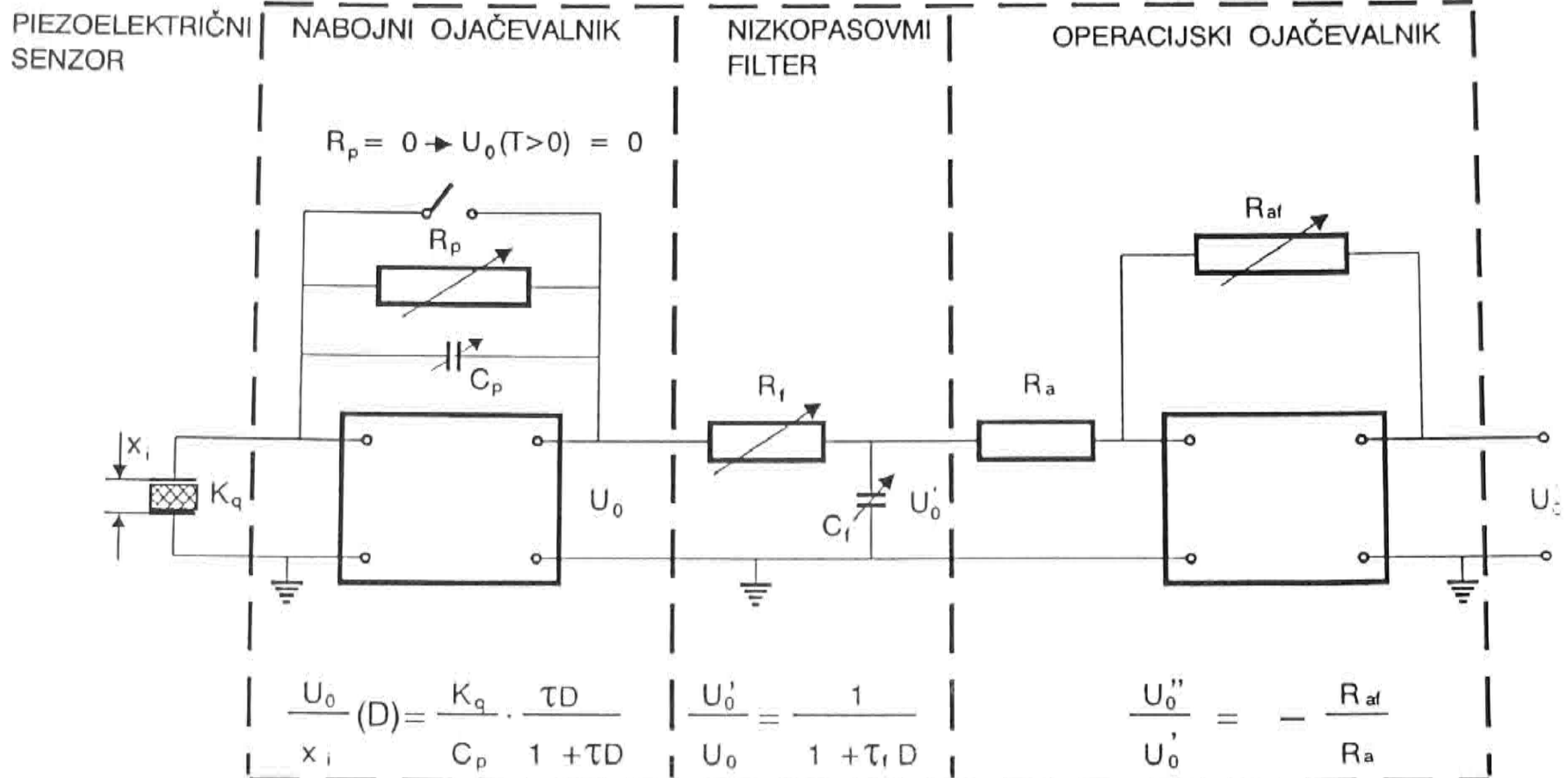
$$K_q D x_i = C_p D U_0 + \frac{U_0}{R_p}$$

$$\frac{U_0}{x_i} (D) = K \frac{\tau D}{1 + \tau D}$$

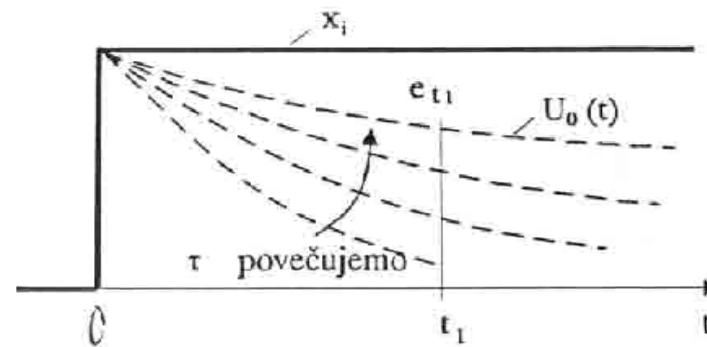
$$K = \frac{K_q}{C_p}, \quad \tau = R_p C_p$$

Ojačevalnik naboja

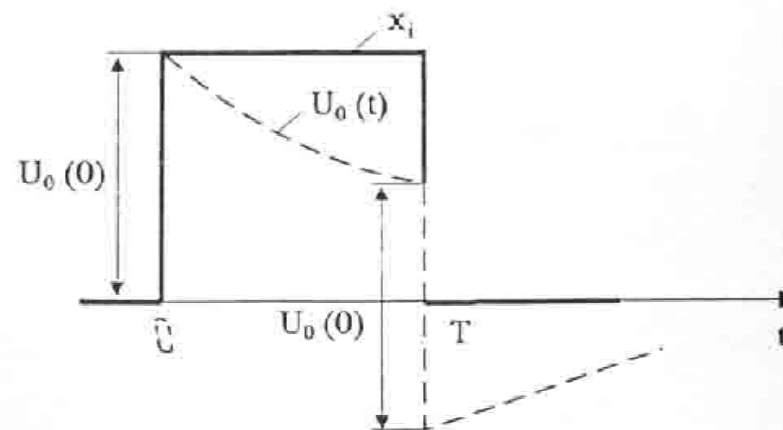
Koračni odgovor piezoelektričnega merilnega sistema

Slika 5: Koračni odgovor

$$U_0(t) = U_0 (e^{-T/\tau} - 1) \cdot e^{-1/\tau}$$

$$T < t < \infty$$

Osnove analize naključnih pojavov

$$m_x = E[x(t)] = \frac{1}{T} \int_0^T x(t) dt \quad \overset{\circ}{x}(t) = x(t) - E[x(t)]$$

$$\text{var}(x) = E\left[\overset{\circ}{x}^2(t)\right] = \frac{1}{T} \int_0^T (x(t) - m_x)^2 dt$$

KORELACIJSKA FUNKCIJA:

$$K_x(\tau) = E\left[\overset{\circ}{x}(t) \overset{\circ}{x}(t + \tau)\right] = \frac{1}{T - \tau} \int_0^{T-\tau} \overset{\circ}{x}(t) \overset{\circ}{x}(t + \tau) dt$$

$$\text{op. : } R_x(\tau) = E[x(t) \cdot x(t + \tau)] = K_x(\tau) + m_x^2$$

$$K_x(\tau = 0) = \text{var}(x)$$

$$K_x(\tau = \infty) = 0 \quad \text{ali} \quad \text{tudi} \quad R_x(\tau = \infty) = m_x^2$$

$$K_x(0) \geq K_x(\tau) \quad \text{ta} \quad K_x(-\tau) = K_x(+\tau)$$

$$k_x(\tau) = \frac{K_x(\tau)}{\text{var}(x)}$$

Osnove analize naključnih pojavov

SPEKTER MOČI:

$$S_x(f) = 2 \int_{-\infty}^{+\infty} R_x(\tau) \cos 2\pi f\tau. d\tau$$

$$R_x(\tau) = \int_0^{\infty} S_x(f) \cos 2\pi f\tau. df$$

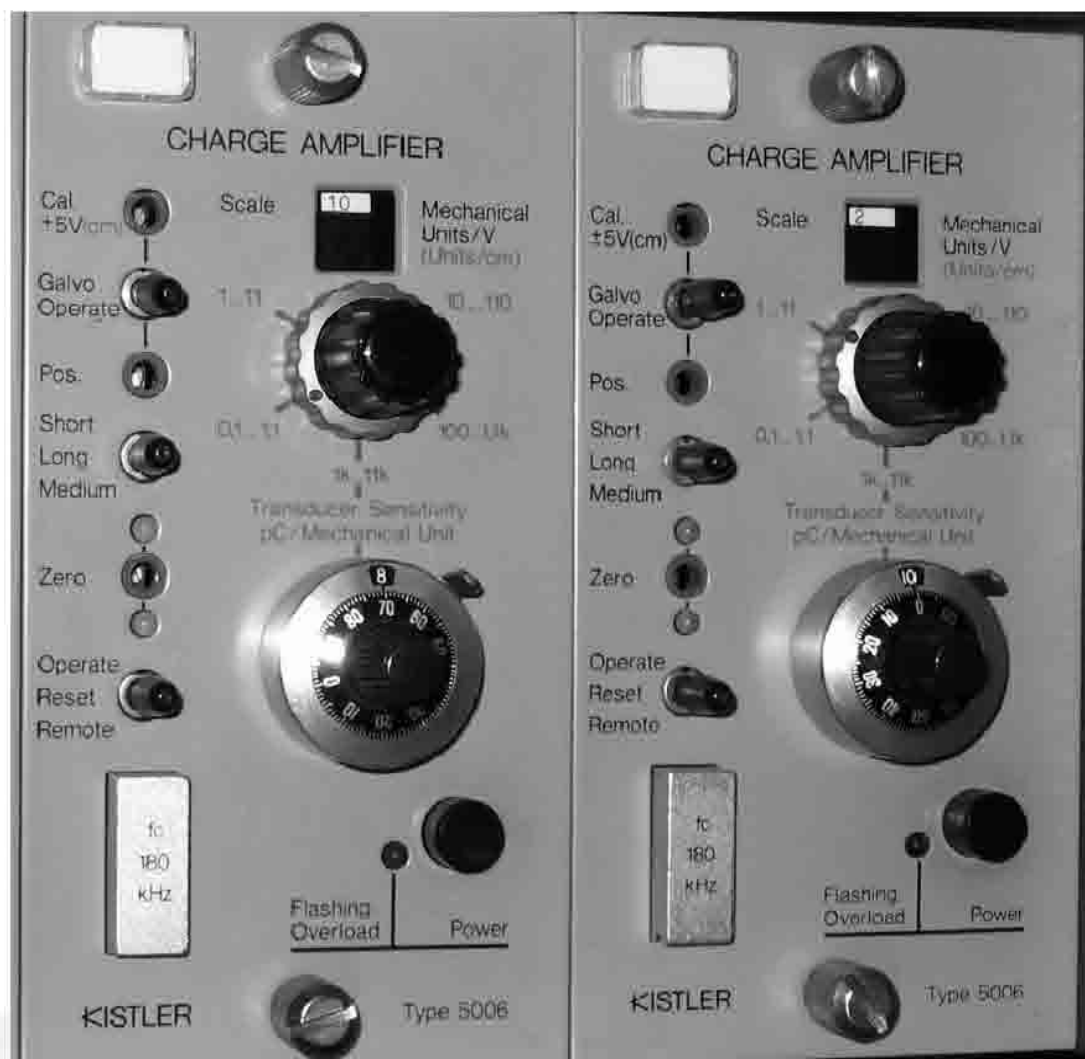
$$R_x(\tau) \stackrel{\text{Fourier}}{\leftrightarrow} S_x(f)$$

$$R_x(0) = \int_0^{\infty} S_x(f). df = \underbrace{\int_{-0}^{+0} S_x(f). df}_{m_x^2} + \underbrace{\int_{+0}^{\infty} S_x(f). df}_{\text{var}(x)}$$

Piezoelektrični senzor sil Kistler

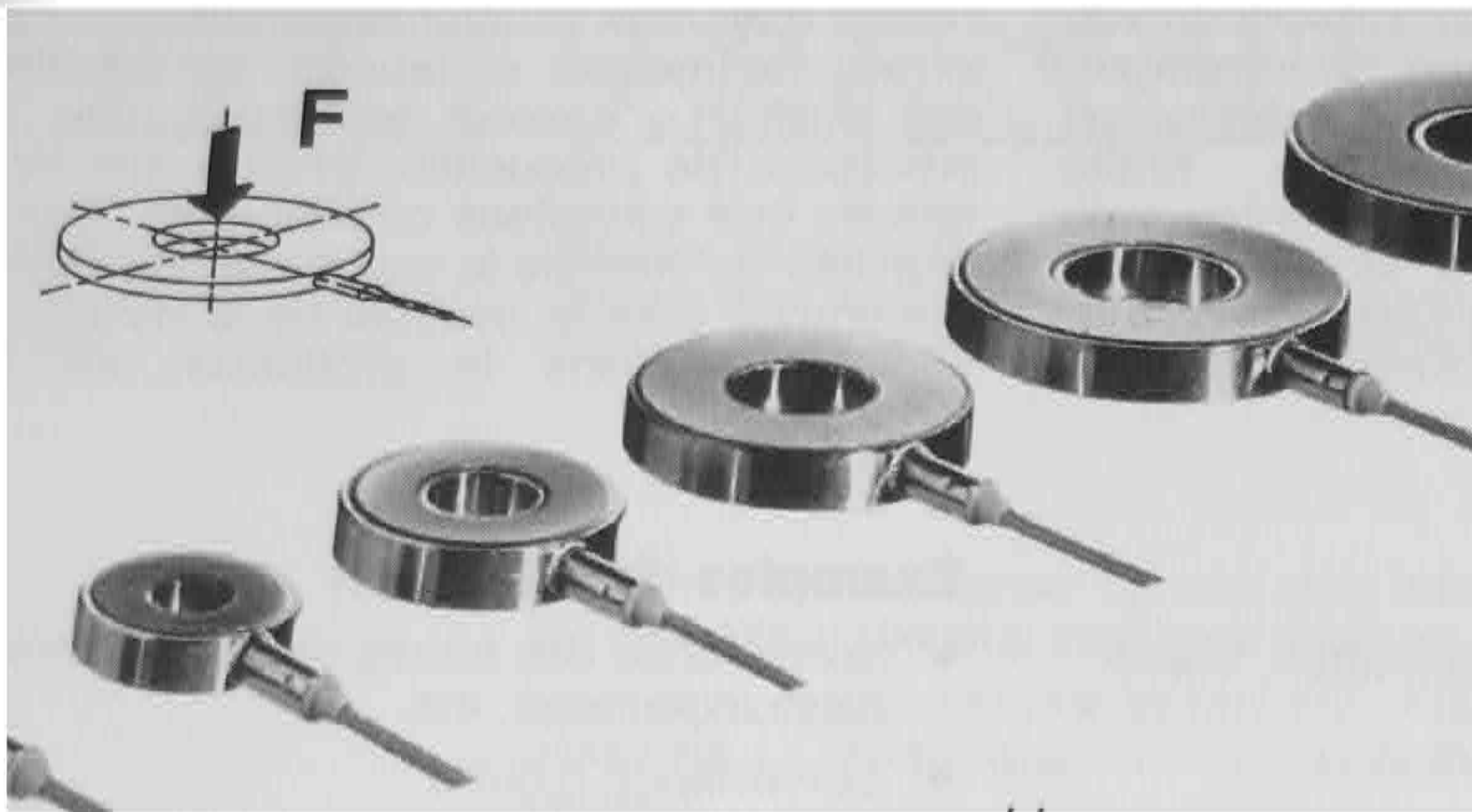

Ojačevalnik naboja Kistler

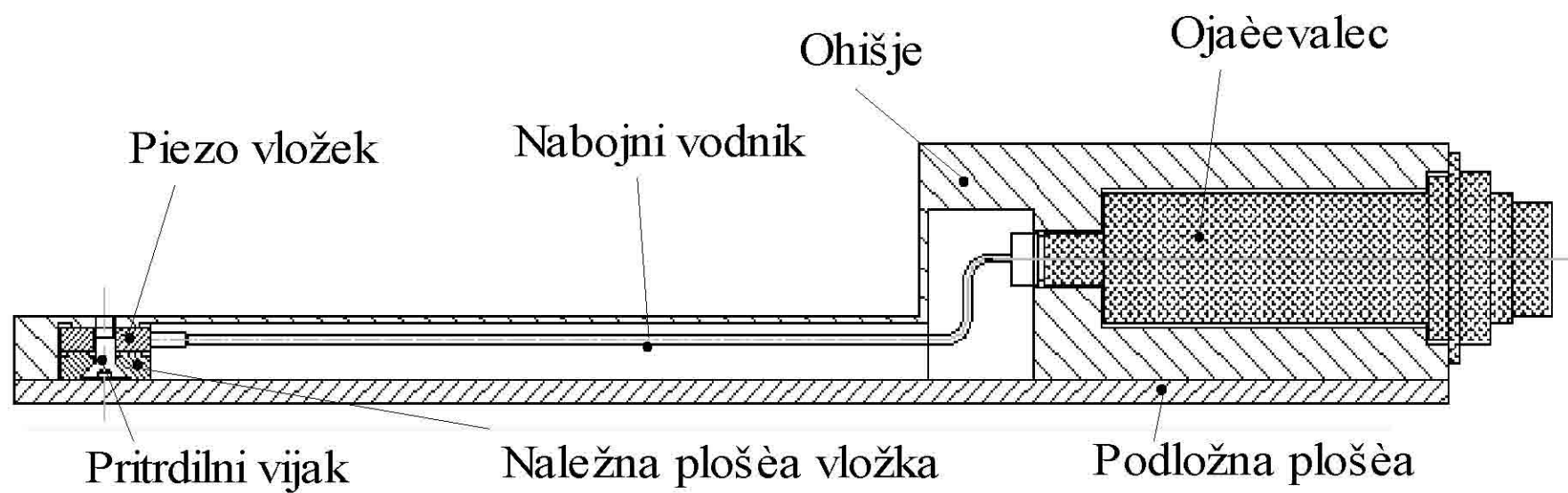

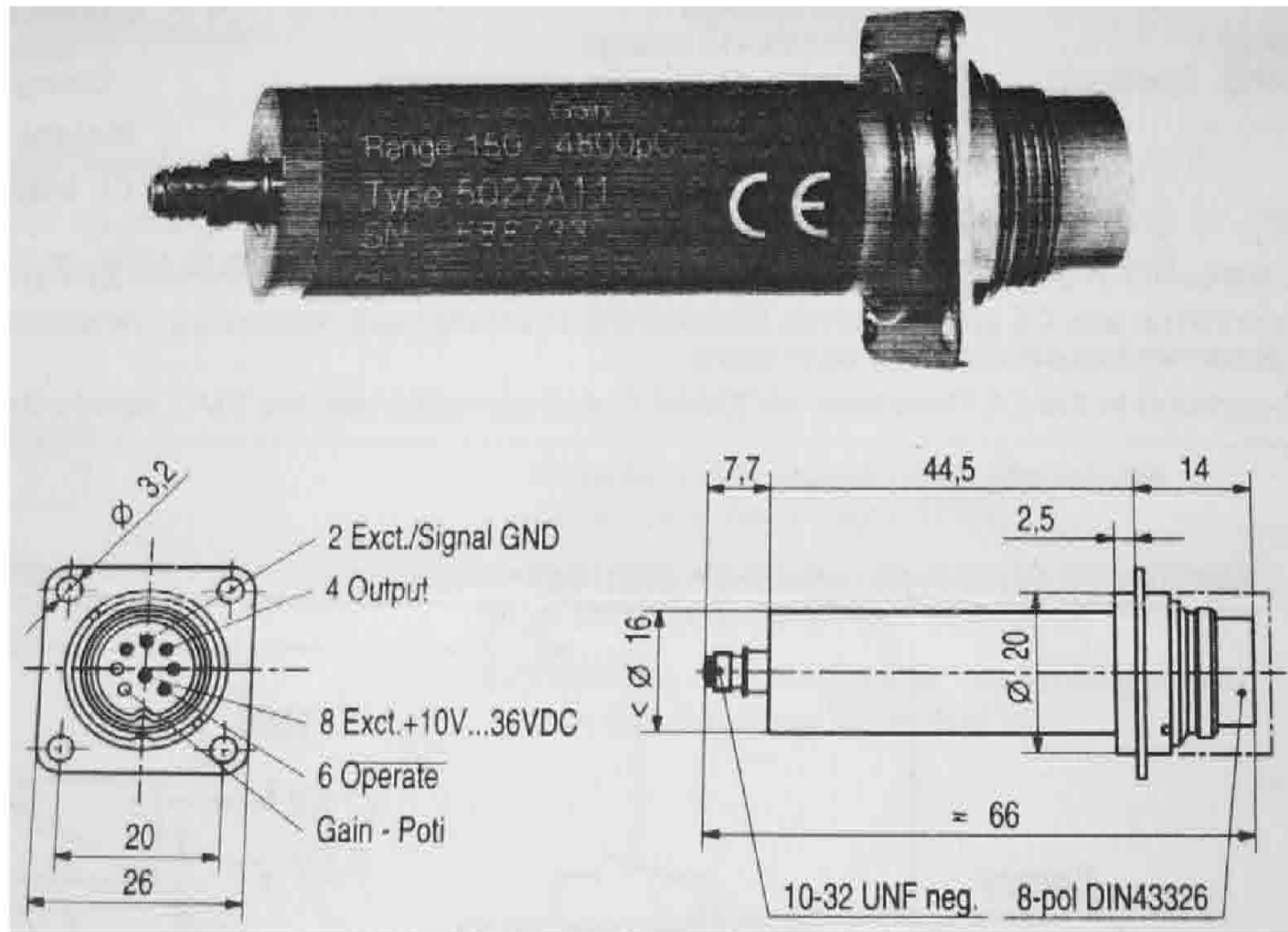
Rezalne sile pri struženju

Senzor rezalnih sil

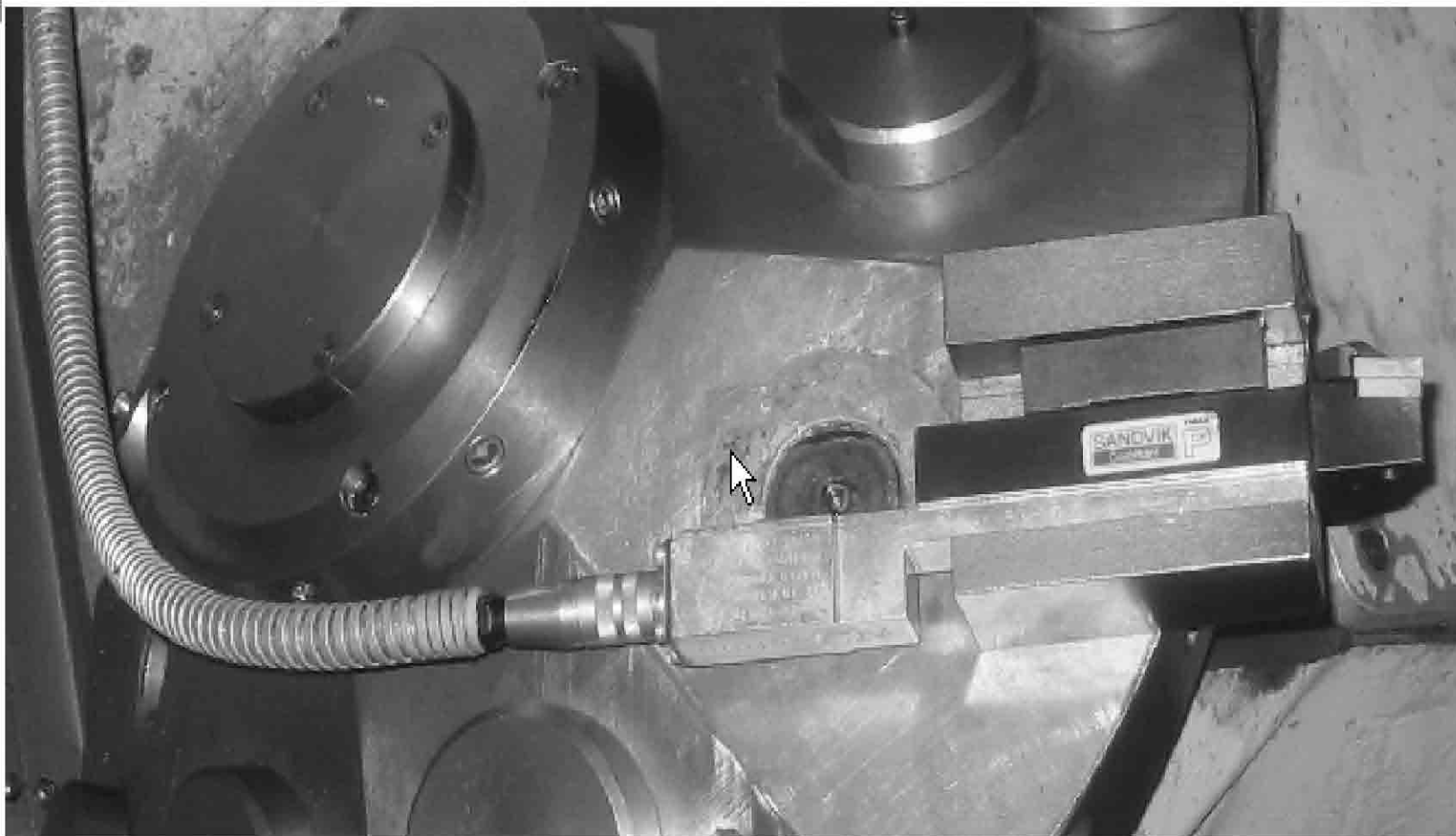

Senzor rezalnih sil

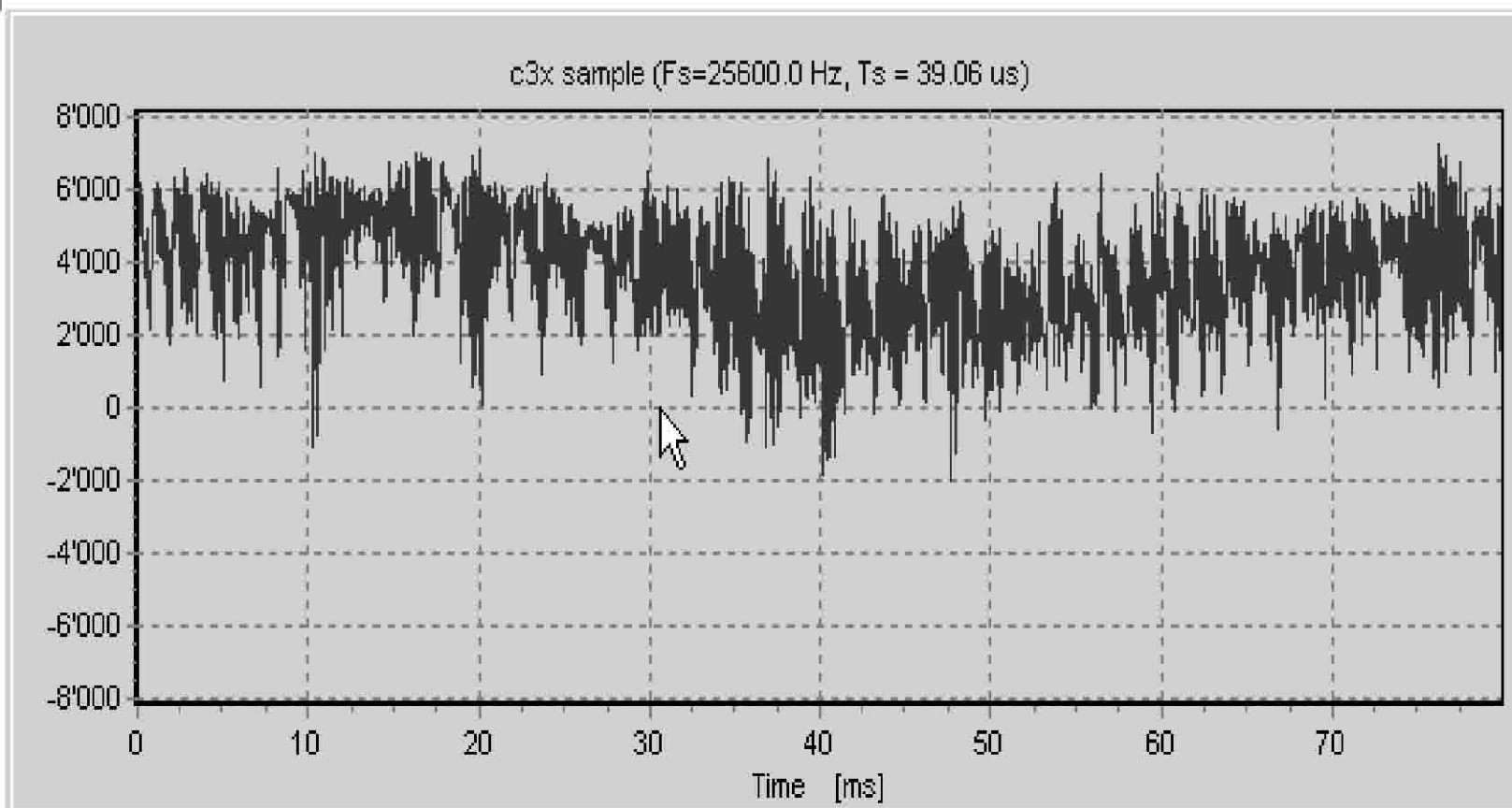

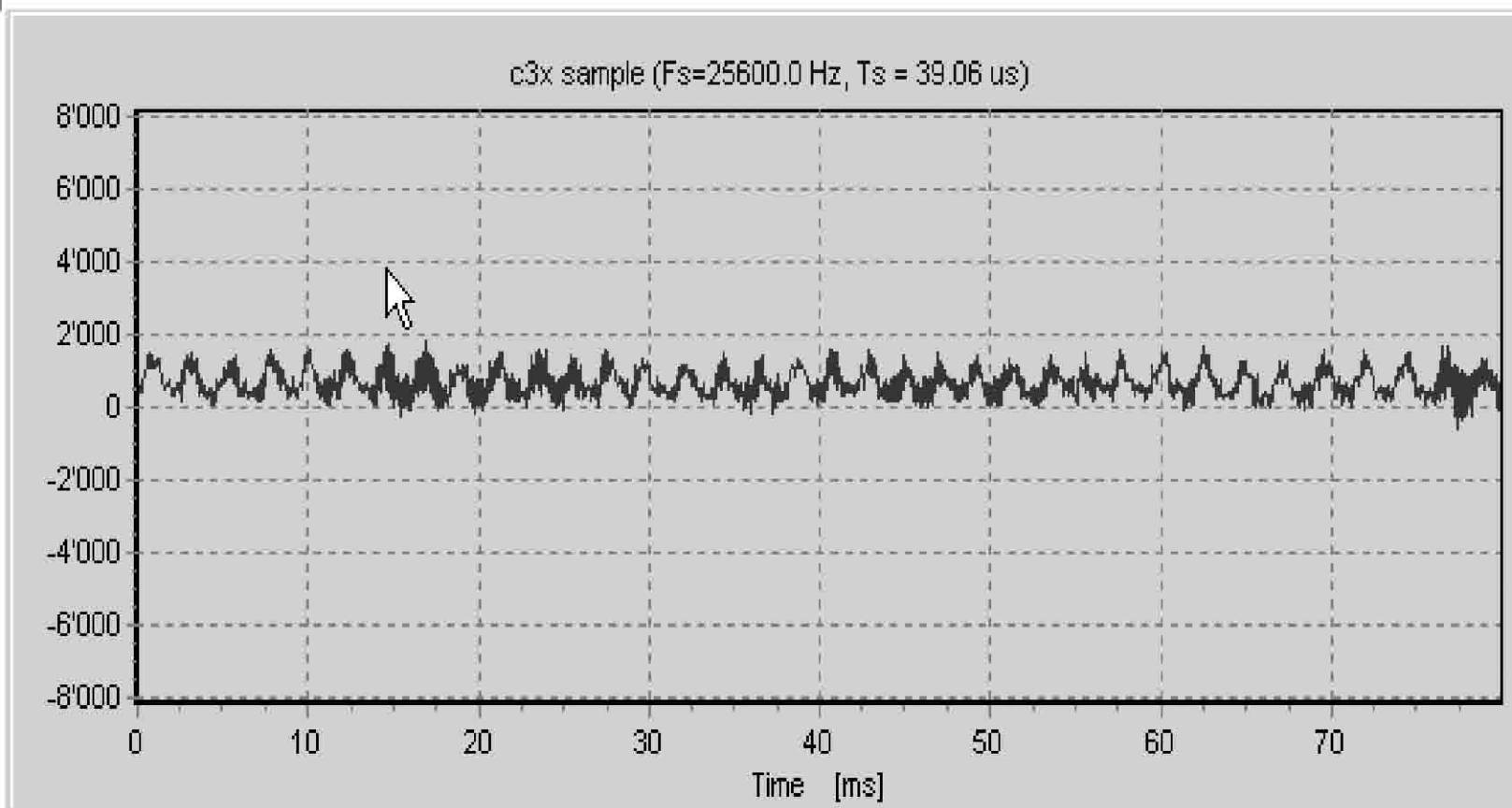
Senzor rezalnih sil

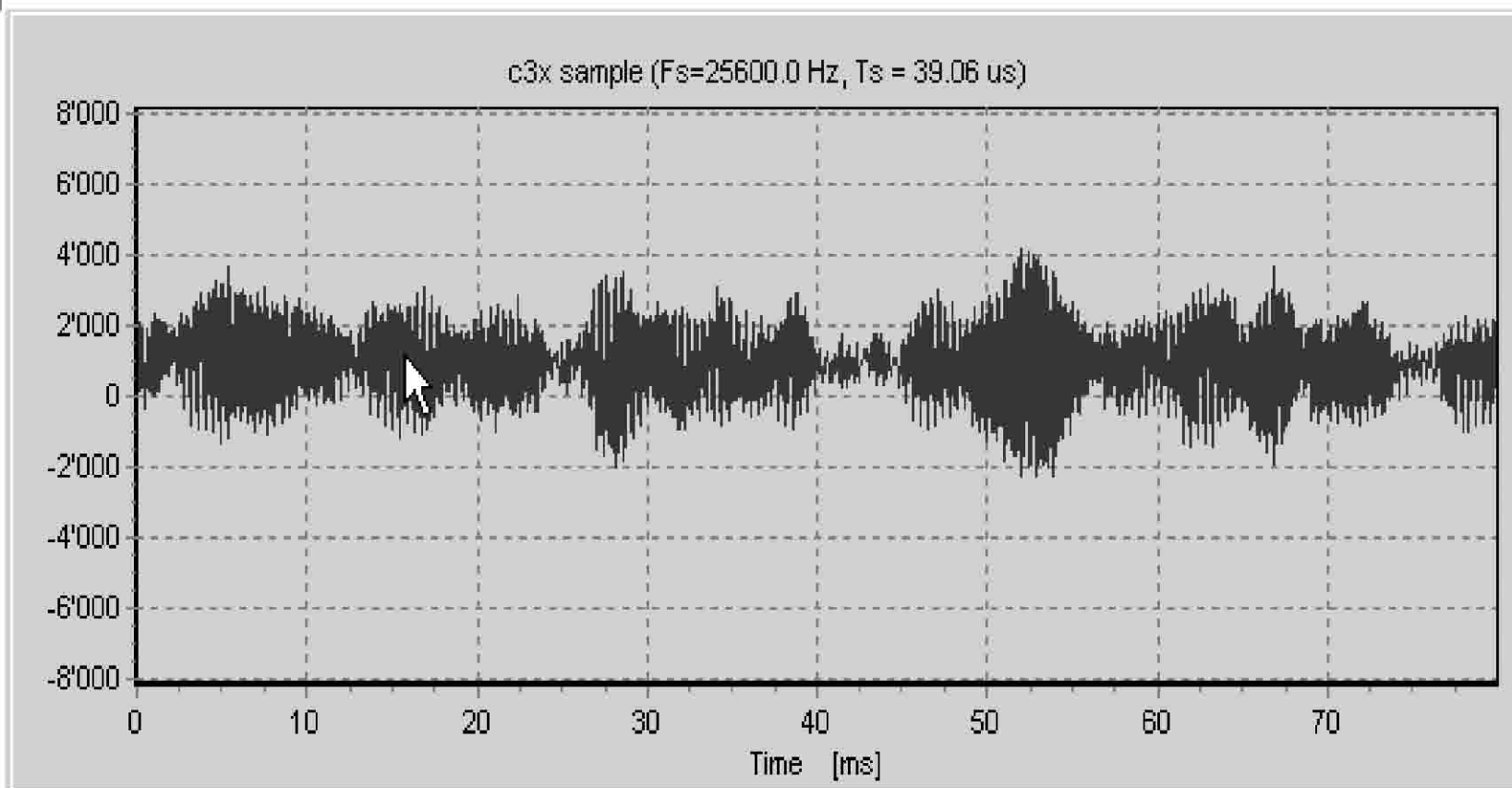
Časovni potek rezalne sile F_z 'F1-int.txt'

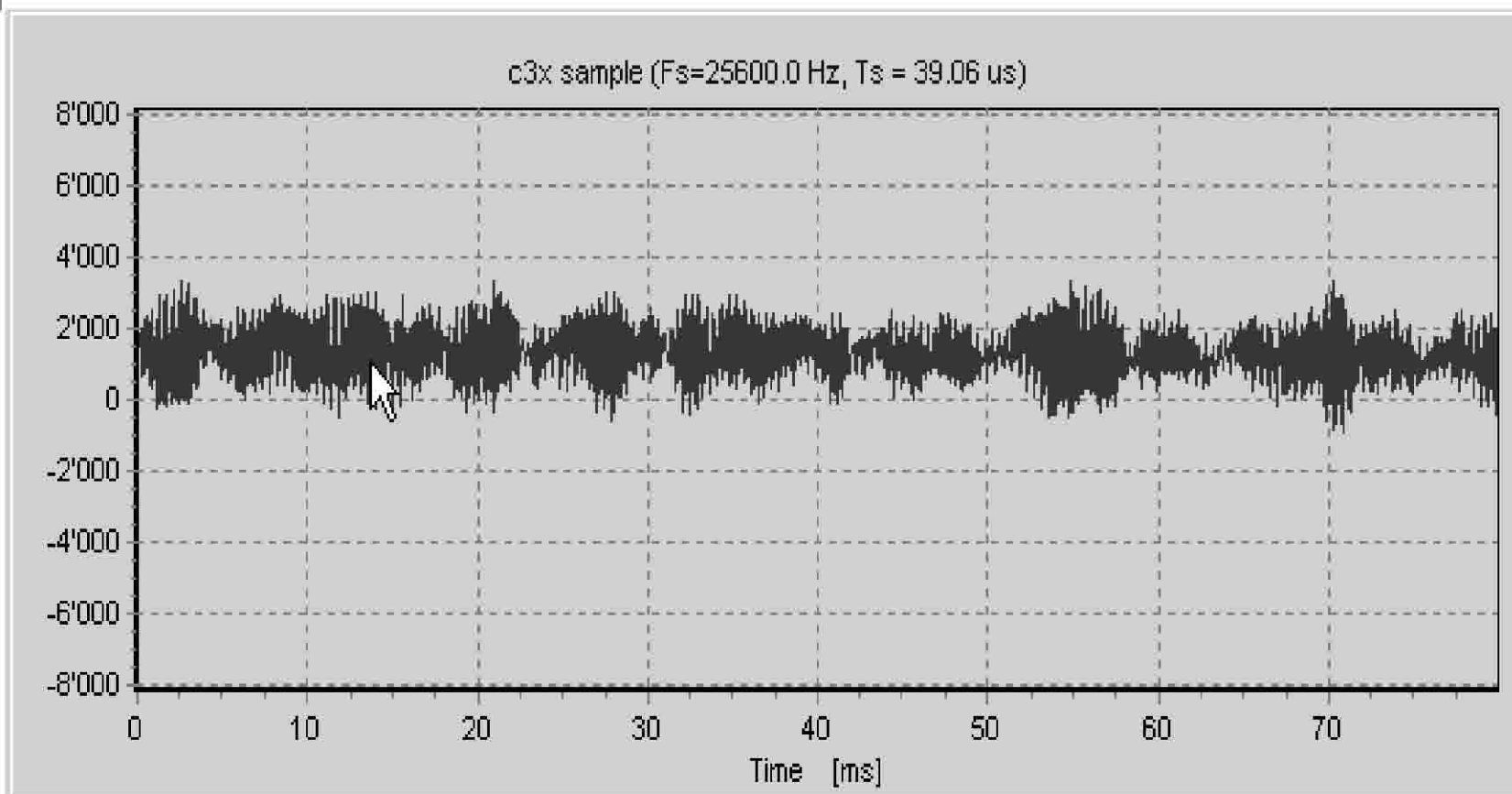
Časovni potek rezalne sile F_z 'F2-int.txt'

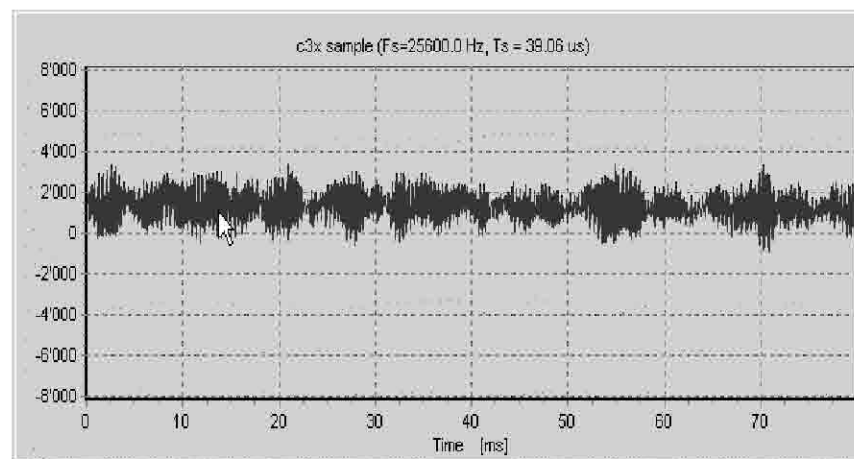
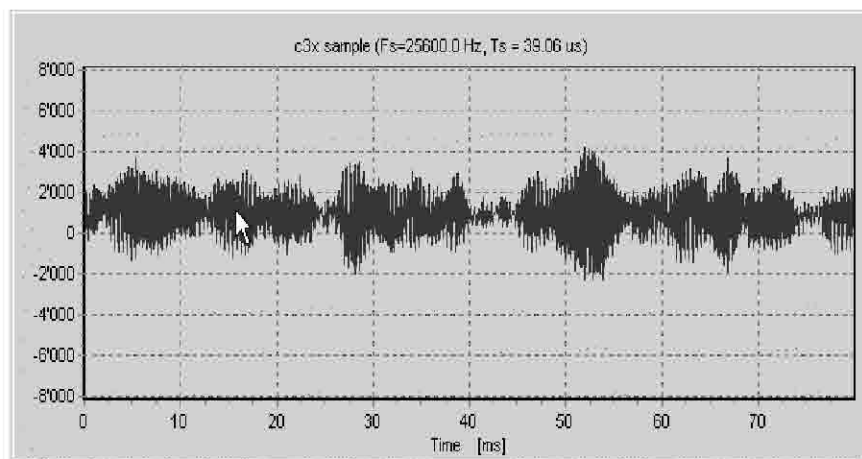
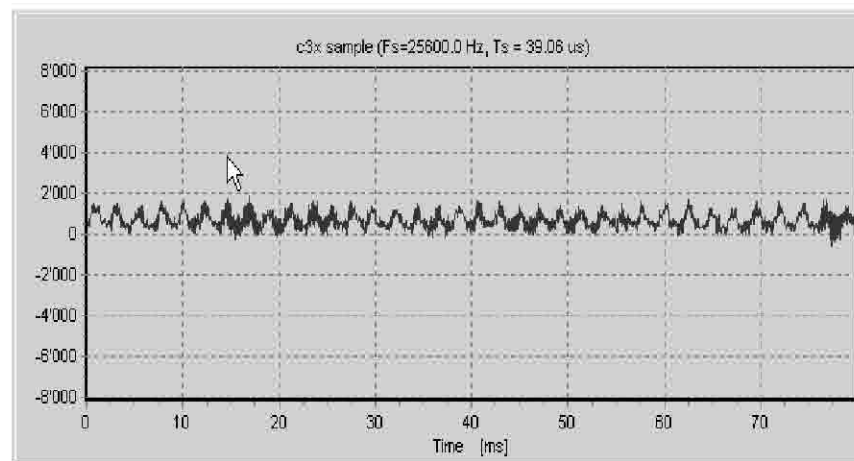
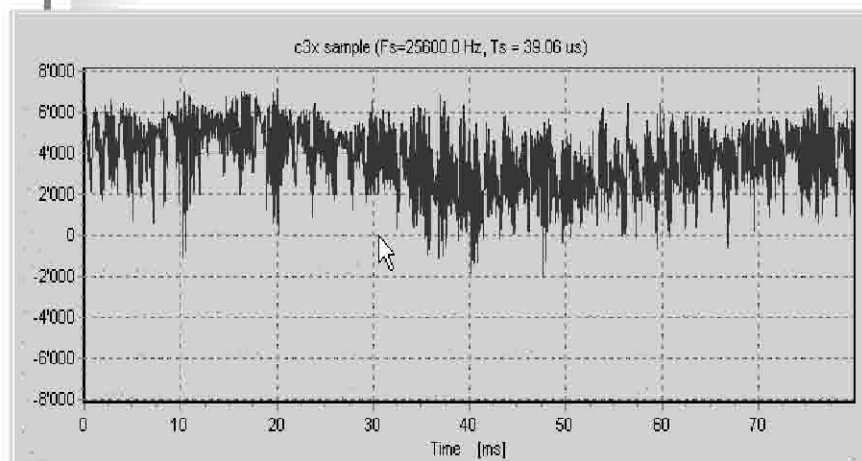
Časovni potek rezalne sile F_z 'F3-int.txt'

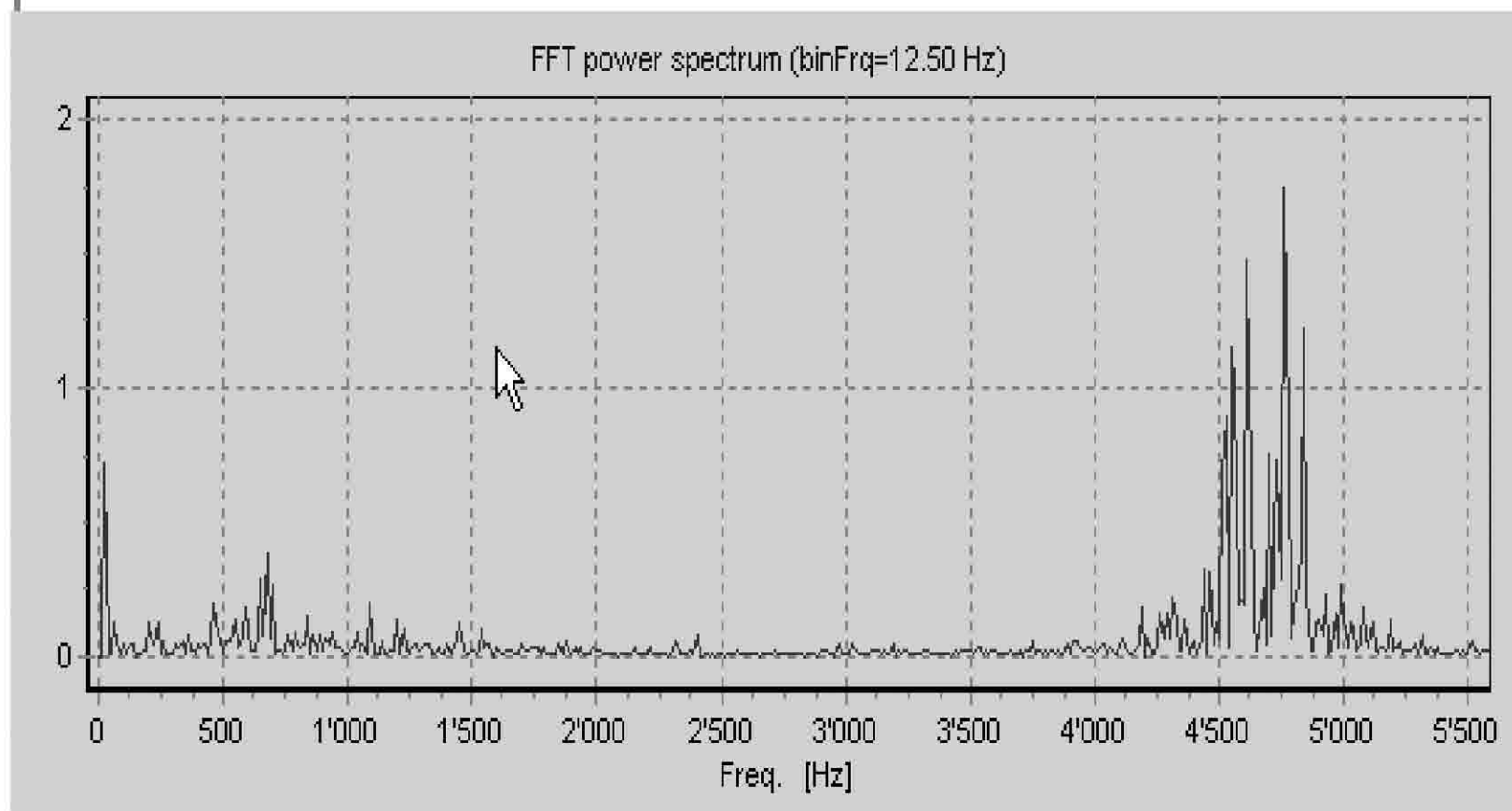
Časovni potek rezalne sile F_z 'F4-int.txt'

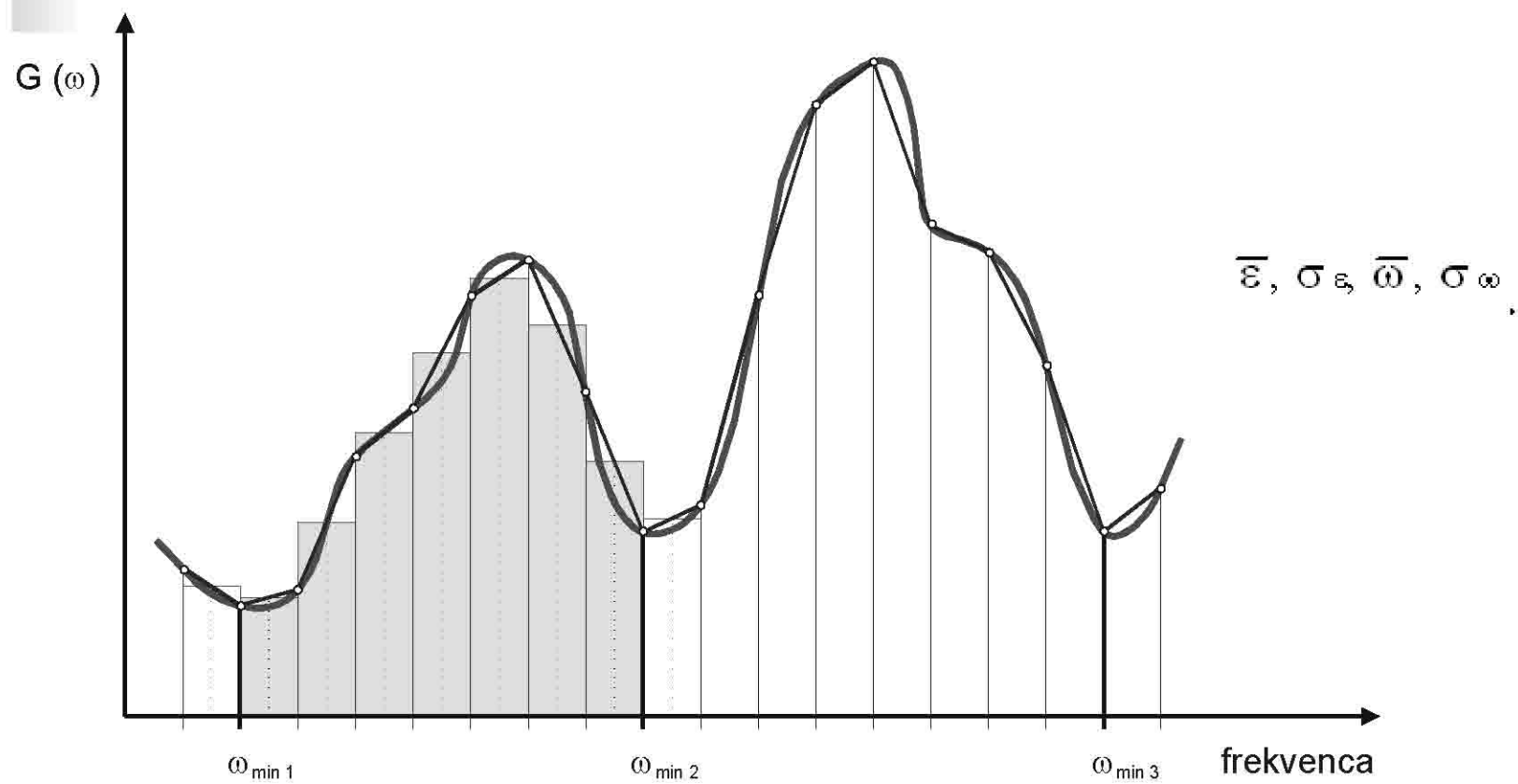
Časovni poteki rezalnih sil

Močnostni spekter rezalne sile

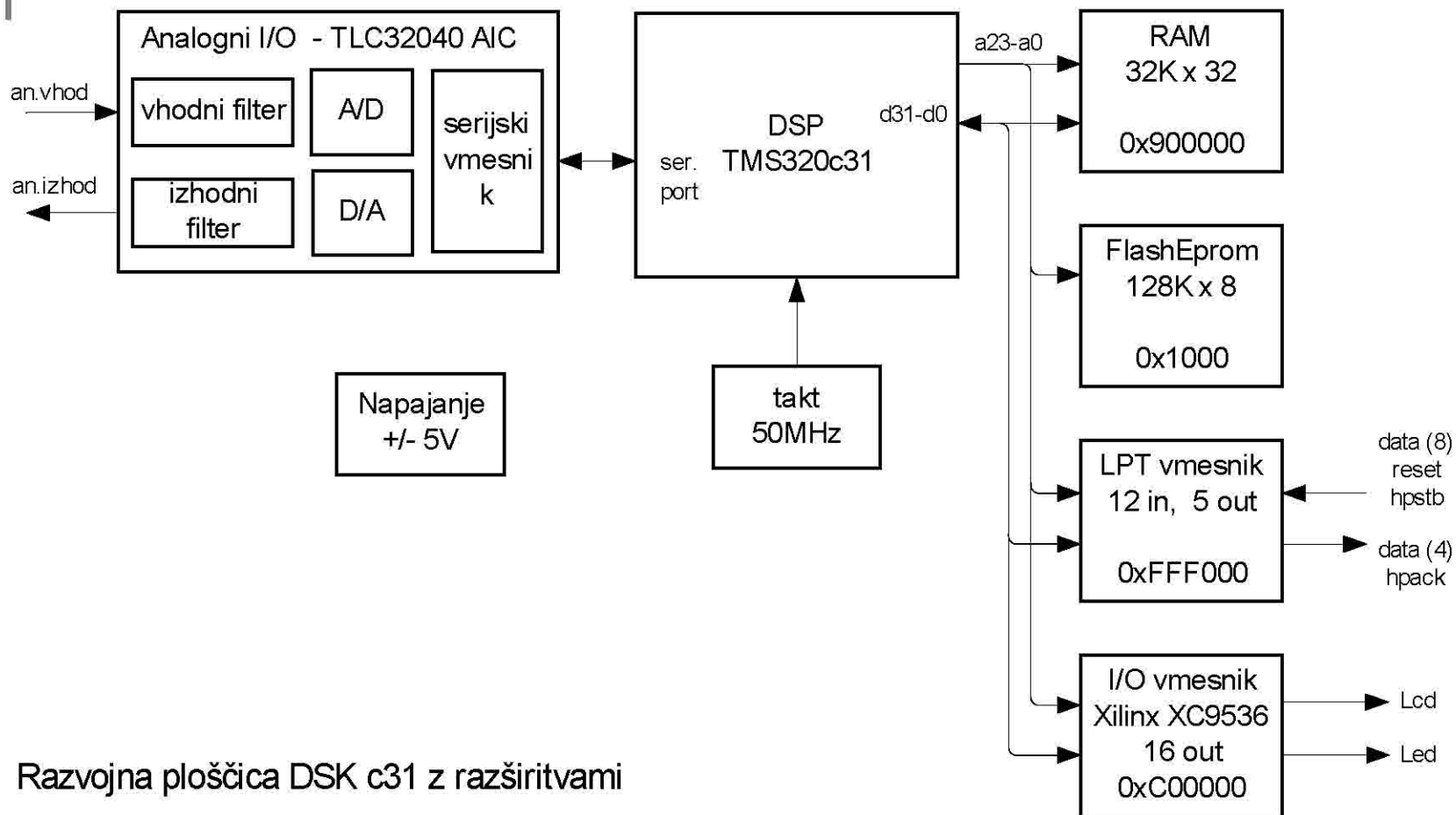

Analiza močnostnega spektra

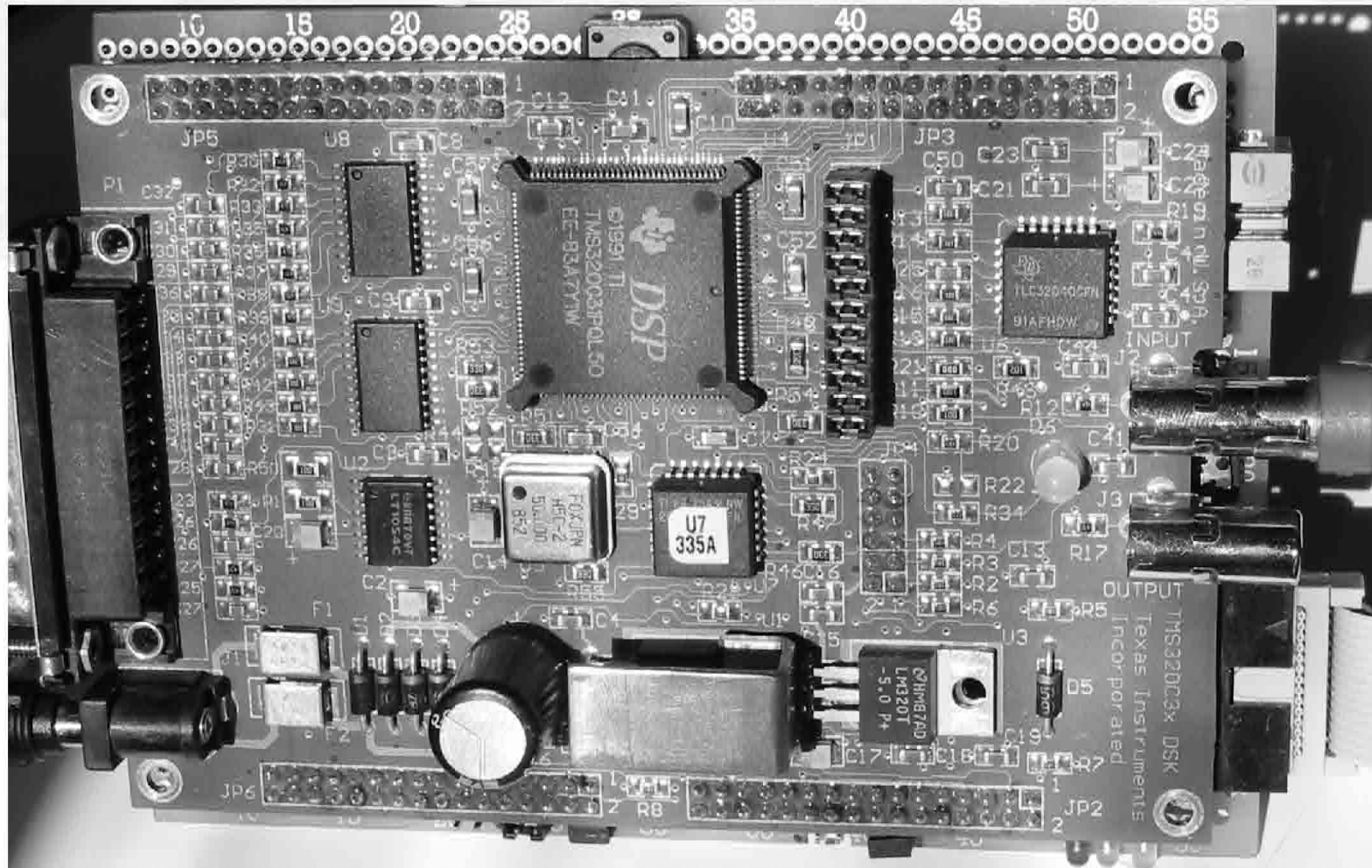

Sistem za sprotno analizo rezalnih sil

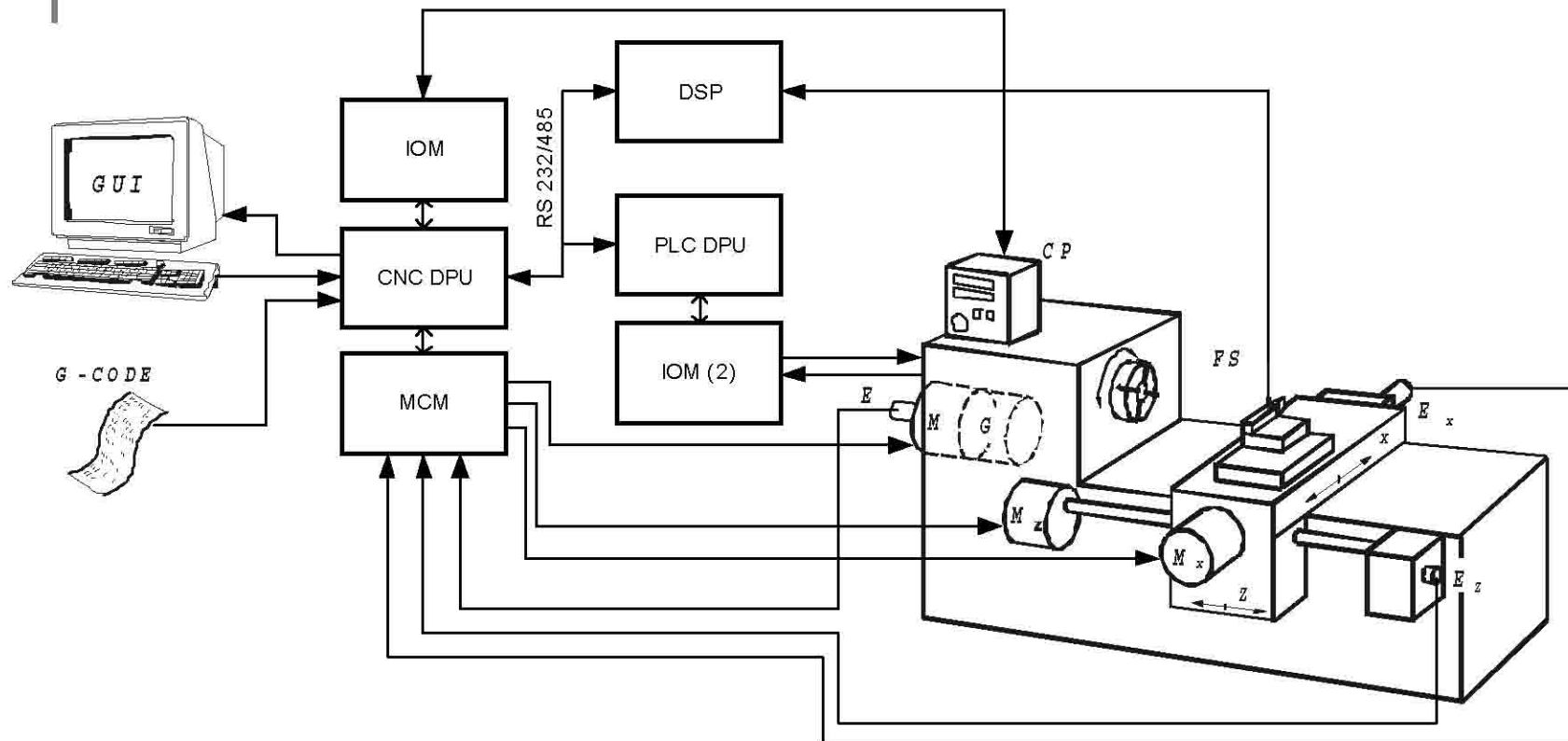
Razvojna ploščica DSK c31 z razširitvami

DSP processor

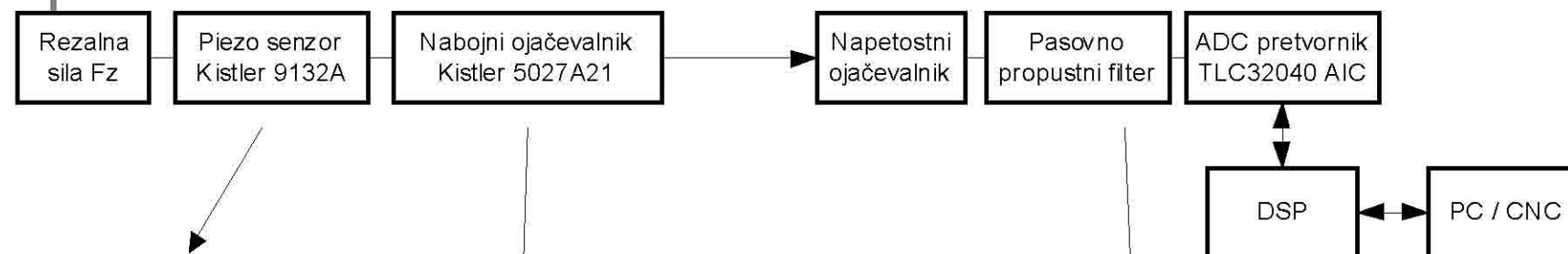

Krmiljenje stružnice Index GU1000

Merilni sistem za merjenje rezalnih sil na stružnici

Piezo senzor: Kistler 9132A
 Območje sil Fz: 10 kN
 Občutljivost: ~ 3 pC/N
 Mere (Dz/Dn/V): 12/4.1/3 mm
 Teža: 2g

Nabojni ojačevalnik Kistler 5027A21
 Vhodno območje: +/- 4800 ... +/-145000 pC
 Izhodna napetost: +/- 5 V
 Izhodni tok: 2 mA
 Izhodna impedanca: 100 ohm
 Frekvenčno območje: ~ 0 ... 10000 Hz
 Časovna konstanta: >50000 s
 Nastavljeni faktor ojačanja: 1.179 V/kN

ADC pretvornik: TLC32040 AIC
 Vhodno območje: +/- 6V
 Vhodno ojačanje: nastavljivo 1, 2, 4 x
 Mejne frekvence pasovnega filtra;
 nastavljive: f1: ~300 Hz, f2: ~3400 Hz
 Princip pretvorb: delta-sigma
 Resolucija: 14 bit
 Hitrost vzorčenja: variabilna do 24 kHz

Potek vaje

- Prikaz piezoelektričnega merilnega sistema
- Analiza modela piezoelektričnega sistema
- Umerjanje merilnega sistema

- **MERJENJE SIL PRI STRUŽENJU**
- Prikaz krmilnih elementov stružnice
- Prikaz upravljanja s stružnico
- Programiranje
- Avtomatsko izvajanje gibov
- Zajem in prikaz rezalnih sil
- Analiza meritve